

Дишкант Олег Васильович, доцент кафедри фінансів Тернопільського національного економічного університету, к.е.н., доцент

АНАЛІЗ І ОЦІНКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ОРГАНАМИ ДЕРЖФІНІНСПЕКЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення значної уваги набувають інформаційні та організаційні положення побудови державного фінансового контролю з метою належної реалізації покладених на органи Держфінінспекції завдань, а також підвищення дієвості державного внутрішнього фінансового контролю, що сприятиме зміцненню фінансово-бюджетної дисципліни, забезпеченню ефективності, доцільності та економності управління фінансовими та матеріальними ресурсами держави.

У наукових працях вчених і практиків все більшої актуальності набувають дослідження проблем організації державного фінансового контролю. Це стосується передусім праць В. Барановської, М. Бариніної, О. Василика, В. Дем'янишина, В. Дудко, І. Стефаніка, О. Кириленко, С. Юрія та ін. Однак сучасний стан організації державного внутрішнього фінансового контролю ще не досліджені на достатньому рівні.

З метою удосконалення Державного фінансового контролю органами Держфінінспекції розробляються відповідні нормативно-правові акти. Зокрема 16 жовтня 2012 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відпо-

відних міністрів», який зареєстровано за № 5463-VI та набрав чинності 2 грудня 2012 р. (далі – Закон № 5463) [3].

Вказаним нормативним документом запроваджено нововведення до Закону України «Про державну контрольньо-ревізійну службу в Україні» (далі – Закон про ДКРС) [1] та інших законодавчих актів, у зв'язку з реорганізацією системи органів державної контрольньо-ревізійної служби в системі органів Державної фінансової інспекції України.

Перш за все було змінено назву Закону України «Про державну контрольньо-ревізійну службу в Україні». Даний Закон отримав назву «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» (далі – Закон про ДФК) [2].

При зміні назви Закону про ДФК було змінено і права такого важливого суб'єкта контролю як Державна фінансова інспекція України.

Значні відмінності в Законі про ДФК у порівнянні з Законом про ДКРС стосуються прав органів Держфінінспекції України. Дані відмінності відповідають змісту Положення про Держфінінспекцію України (далі Положення про ДФІ) [4].

У відповідності Закону про ДФК, державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, пере-

вірки державних закупівель та інспектування.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Інспектування здійснюється органом державного фінансового контролю у формі ревізії та полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи, яка повинна забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб.

Перевірка державних закупівель полягає у документальному та фактичному аналізі дотримання підконтрольними установами законодавства про державні закупівлі та проводиться органом державного фінансового контролю на всіх стадіях державних закупівель [2].

В Законі про ДФК розглядаються права Держфінінспекції, які надаються їй в ході державного фінансового контролю.

Згідно ст. 10 Закону про ДКРС, права державної контрольно-ревізійної служби регламентувались, в основному, при проведенні ревізій.

Органи Держфінінспекції отримали право одержувати від державних орга-

нів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, інших юридичних осіб та їх посадових осіб, фізичних осіб-підприємців інформацію, документи і матеріали.

Суттєво змінено регулювання питання здійснення зустрічних звірок. Так органи Держфінінспекції мають право проводити зустрічні звірки на підприємствах, в установах та організаціях для документального та фактичного підтвердження виду, обсягу і якості операцій та розрахунків для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку підприємства, установи та організації, що контролюється. Виходячи з даної норми, зустрічні звірки дозволяється здійснювати не лише у суб'єктів господарювання, які мали правові відносини з підконтрольною установою, як вимагав Закон про ДКРС, а й у інших фізичних та юридичних осіб, фінансово-господарська діяльність яких зацікавила Держфінінспекцію.

Нововведення мають місце і в ст. 7 Закону про ДФК, а саме за результатами здійснення державного фінансового контролю пред'явленні вимоги керівникам та іншим особам підприємств, установ та організацій, що контролюються є обов'язковими для виконання. На відміну від Закону про ДКРС, коли передбачалась можливість пред'явлення вимог лише з питань збереження і використання державної власності та фінансів, у Законі про ДФК вимоги пред'являються щодо усунення виявлених будь яких порушень законодавства.

Цілком новим у Законі про ДФК є положення, що надає право порушува-

ти перед керівниками відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій питання про притягнення до відповідальності осіб, винних у допущених порушеннях.

Разом з тим, Закон про ДФК не вказує на те, хто саме з посадових осіб Держфінінспекції розглядає скарги на дії або бездіяльність фахівців державного фінансового контролю. Дане питання більш чітко окреслював Закон про ДКРС. Скарги на дії службових осіб в районах, містах, контрольно-ревізійних управліннях розглядалися начальниками управлінь, а скарги на вчинки посадових осіб Головного контрольно-ревізійного управління України та начальників контрольно-ревізійних управлінь вирішувалися начальником Головкиру. Термін розгляду скарг не змінився – 30 днів, без права продовження на 15 календарних днів, як це дозволяє Закон України «Про звернення громадян».

Передбачено Законом про ДФК і те, що при виявленні збитків, завданих державі чи підприємству, установі, організації, що контролюється, їх розмір визначається згідно зі всіма актами законодавства, які встановлюють порядки розрахунку збитків внаслідок певних видів порушень. У Законі про ДКРС взагалі не обумовлюється порядок встановлення розміру збитків, а у відповідності Положення про ДФІ – Уряд визначає певну Методику визначення розміру збитків.

Зазнав певних змін і порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення і накладання адміністративних стягнень. У відповідності до положень ст. 234-1 Кодексу України про

адміністративні правопорушення, вказані дії від імені органів державного фінансового контролю мають право здійснювати керівник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, його заступники, а також інші уповноважені керівником посадові особи цього органу.

Виходячи з цього вказані повноваження безпосередньо мають лише Голова та заступники Голови Держфінінспекції України. Всім іншим посадовим особам право на розгляд справ про адміністративні правопорушення і накладення адміністративних стягнень, від імені органів Держфінінспекції, може надаватися тільки Головою Держфінінспекції України.

Опираючись на вищенаведене, можна стверджувати що протягом останніх років, змінюється нормативно-правове забезпечення організації ДФК, проте, кількість управлінських проблем збільшується. Це пояснюється передусім тим, що в теорії та практиці державного управління питанням організації державного фінансового контролю приділяється не належна увага. Внесені зміни мало вивчаються, досліджуються, опираються на наукових обґрунтуваннях, а тому не завжди враховують власний та зарубіжний досвід.

Отже, Державний фінансовий контроль в цілому, і Держфінінспекції зокрема, не є самоціллю, а виступає обов'язковим елементом управлінської системи. Метою ДФК є своєчасне виявлення відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності та економності управління фінансовими ресурсами. Результати контрольних заходів

будуть давати можливість у кожному конкретному випадку вносити відповідні корективи, посилити відповідальність уповноважених осіб, отримати відшкодування збитків та не допускати повторення порушень у майбутньому.

Таким чином, у рамках удосконалення законодавства необхідна розробка адекватних правових механізмів системи внутрішнього державного фінансового контролю України в цілому, і у тому числі в органах Держфінінспекції. Все це створить серйозний стимул до його удосконалення, що є і нагаль-

ною потребою держави, і важливим фактором зміцнення економічної безпеки.

Тому, на нашу думку, нормативно-правове забезпечення для розвитку системи державного фінансового контролю органами Держфінінспекції є одним із першочергових та важливих умов упорядкування функціонування державного контролю ефективного використання бюджетних коштів і державної власності і, як наслідок, суттєвого покращення якості роботи органів державного внутрішнього контролю.

Література:

1. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26 січня 1993 р. № 2939-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – С. 110.
2. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26 січня 1993 р. № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів» від 2 грудня 2012 р. № 5463-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Положення про Державну фінансову інспекцію України, затверджено Указом Президента України від 23 квітня 2011 р. № 499/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/499/2011>.

Жильчук Богдан Олександрович, студент групи ФУМзм-51 Тернопільського національного економічного університету

ОРІЄНТИРИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Стабільність і прогнозованість в бюджетній політиці вимагає прозорого, прогресивного і єдиного державного регулювання в процесі нарахування, сплати податків, зборів та обов'язкових платежів, їх мобілізації, виконання та належної оцінки доходів бюджету.

Приріст і розширення відтворення доходів бюджету ставить проблему наявності дієвого механізму і контролю за їх формуванням, розподілом і використанням з метою реального і прогнозного передбачення здійснення видатків на виконання зобов'язань держави.